

KOCÚR V ČIŽMÁCH

NOVÉ DIVADLO NITRA

autorka recenzie: **Martina Mašlárová**

predstavenie na festivale Dotyky a spojenia: 09. 09. 2021 v Martine

Kocúr, ako ho nepoznáte

V nitrianskom Novom divadle v uplynulých rokoch vzniklo viacero inscenácií osvedčených, dalo by sa povedať kultových predlôh. Za všetky spomeňme napr. *Kozliatka a vlk*, *Anna Franková*, *Cisárovo nové šaty*, *Pinocchio*, *Dahlove Čarodejnice* či v rámci repertoára pre dospelých Kafkov *Proces*. Stáli diváci však už vedia, že napriek všeobecne známemu titulu nemusí byť jeho divadelné stvárnenie „klasické“, v duchu autora a konvenčnej interpretácie, skôr naopak. Kto pozná poetiku nitrianskeho Nového divadla a najmä režiséra Šimona Spišáka, už pred návštevou predstavenia bude tušiť, že *Kocúr v čižmách* v jeho verzii rozhodne nebude viac-menej neškodným, hoci prefíkaným pomocníkom svojho nového pána, a že celý príbeh bude mať zrejme celkom iný náboj.

A intuícia ho nesklame. V Spišákovej inscenácii Kocúrovi v skutočnosti nejde o dobro svojho pána – mlynárov syn Janko, ktorý kocúra zdedil po zosnulom otcovi, je v skutočnosti len bielym koňom, ktorého má kocúr na príkaz zhora zmanipulovať a dosadiť na trón. Kocúr svoju vynaliezavosť využíva pre zosnovanie série podvodov a ilegálnych machinácií – od momentu, keď presvedčí nevinné zajačiky, aby naskákali do vreca pod zámienkou, že ich tam bude trénovať futbal cez lobbing u roľníkov po manipulatívny nátlak na ženbu mlynárovho syna s miestnou princeznou. Kocúr neváha využiť lož, ale ani fyzické násilie – panvicou utlčie nielen zajace, ale dokonca ňou niekoľkokrát omráči mlynárovho syna, ktorý sa jeho praktikám bráni. Spočiatku naivný a mierny najmladší syn, ktorý sa odmieta zapojiť do bratovražedného boja o otcovské

majetky (stvárneného klasickou bitkou bábok-maňušiek) sa v priebehu deja na rozdiel od pasívneho hrdinu z pôvodnej rozprávky vymaní z kocúrových pazúrov a napokon sám využije loď a porazí ho.

Ako je v Spišákových inscenáciách zvykom, popri hlavnej dejovej línii prináša detským divákovi ešte ďalšie „atrakcie“, ktoré okrem zdynamizovania deja neraz dokresľujú charakter alebo motivujú konanie vybočujúce z logiky pôvodného príbehu. Inscenáciu tak okrem známych postáv okupujú sympatickí myšací súrodenci (Lucia Korená a Miloš Kusenda), ktorí si v duchu známeho príslovia užívajú dovolenku, keď kocúr nie je doma (pijú kokteily a telefonujú s babičkou). Stávajú sa zároveň prvými obeťami nenažraného kocúra.

Táto expozícia nám ukazuje Agátu Spišákovú (v celotelovej kombinéze s fúzmi) ako Kocúra, ktorý spočiatku nie je a priori zlý, len sa mu nechce živiť poctivým a náročným lovom, ale bol by radšej, keby mu pečené myši samy rovno skákali do hrdla. Preto sa ľahko nechá presvedčiť mefistofelovským kocúrom s rožkami a v červených čižmách na podvod s mlynárovým synom ako nastrčeným pešiakom. A hoci s jedlom stúpa chuť a Kocúr siaha po čoraz amorálnejších a bezškrupulóznejších praktikách, vďaka telefonátu s mafiánskym „krstným otcom“, ktorý pomôže Kocúrovi zmanipulovať roľníkov, pochopíme, že niekde za tým sú v skutočnosti väčšie ryby a Kocúr je len prostredníkom medzi ich záujmami a vykonaním operácie. V tomto zmysle je Spišáková rozprávka, samozrejme, aj politicky aktuálna, preto – opäť už tradične – sa na predstavení nebudú nudiť ani rodičia. Humor, ktorý do inscenácie vnáša Agáta Spišáková, však zároveň funguje aj u detského diváka. Jej Kocúr je presným opakom hybkej, pružnej a prefíkanej šelmy, ako si postavu spravidla predstavujú ilustrátori kníh či rozprávkoví animátori. Kocúr vyvoláva smiech detí práve svojím flegmatizmom, neohrabanými spôsobmi a frflaním. Herečka využíva nižšie posadený hlas a ťarbavý pohyb, aby dotvorila profil Kocúra, ktorého zákernosť je výsledkom vlastnej pohodlnosti a vštepenej vízie ľahkého prospechu.

Všetky ostatné postavy stvárňujú Kusenda s Korenou – striedavo činoherne a ako vodiči bábok, čo si vyžaduje rýchle zmeny a dôsledkom sú občasná mizanscénická

nedôslednosti, ktoré však v celku inscenácie zaniknú či sú priam súčasťou režijného rukopisu. Typickým znakom réžii Šimona Spišáka je vedomá neučesanosť, rezignácia na snahu o výtvarne jednoliaty a dramaturgicky „uprataný“ tvar na jednej strane a na druhej strane vrstvenie nápadov a komických prvkov. Na to sa v inscenácii napojila aj scénografka Daša Krištofovičová ako autorka scény a kostýmov. Okrem maňušiek, vtipných práve vďaka rôznym jemným deformitám a asymetriám, ktoré sú napriek malým rozmerom individualizovanými charaktermi (majú osobité črty tváre, významotvorný odev), sú v inscenácii využité materiálno aj typovo rozmanité prvky – od reálnych rekvizít (panvica, hračkárska tatrovka ako vozidlo pre sedliakov, starý telefón...) cez zástupné, symbolické rekvizity (plyšové myši, červené čižmy ako znak moci a túžby po nej), plošné makety (nadrozmerný koktejl; auto a palma ako vízia komfortnej budúcnosti pre Kocúra), po najväčší „highlight“ inscenácie: obra-kúzelníka v troch dimenziách. Práve obor je postavou, ktorá vyvolá najväčší rozruch – z malej papierovej nafukovacej postavičky narastie najprv na strednú veľkosť, až sa napokon pred divákmi efektne vztýči niekoľkometrový nafukovací panák, ktorý vďaka prúdu vzduchu trepoce končatinami a vyvoláva salvy smiechu.

Vlastné žánrové zaradenie – punkovo-animálno-maňuškovno-komediálny thriller – jasne naznačuje jednak spomínanú eklektickú prácu s inscenačnými prostriedkami, ale dáva aj pomyselnú výstražnú hviezdičku rodičom: pozor, v tomto divadle sa používajú zbrane, umierajú priamo na javisku myši, ďalšie sú nemilosrdne opekané na panvici, vo vreci je vykántrená zajačia rodina a morálka väčšiny postáv má ďaleko od rozprávkovej nevinnosti, česť výnimkám! *Kocúr v čižmách* patrí do série vydarených Spišákových „antirozprávok“, v ktorých režisér s humorom a rafinovane odhaľuje nepovšimnuté nuansy tradičných rozprávkových schém. Podobne ako v minulosti (prekonávanie zbytočných predsudkov Kozliatok voči kamarátskemu Vlkovi-vegetariánovi; poukázanie na krásu inakosti Škaredého káčatka a pod.), aj tento raz spolu s dramaturgičkou Veronikou Gabčíkovou prevrátili rozprávkový stereotyp naruby, aby – ako zaznieva v anotácii – podnietili v deťoch „prirodzenú túžbu po spravodlivosti“. S touto ambíciou a v snahe ukázať, „že nie je všetko striebro, čo sa blyští, že účel nesvätí prostriedky a že pravda, láska a dobro bývajú po zásluže odmenené“, vznikla inscenácia, ktorá,

samozrejme, končí trestom pre zloducha (kocúr obrom premenený na mačiatko je zavretý do vreca) a romantickým zblížením Janka s princeznou. Jediná škoda je, že za dverami divadelnej sály čaká divákov svet, v ktorom spravodlivosť víťazí len sporadicky. Ale deťom to radšej nehovorme...